

دانشگاه علوم پزشکی تهران
دانشکده پرستاری و مامایی

عنوان:

**تبیین مفهوم مراقبت خانواده محور از کودکان بستری در بیمارستان:
طراحی و اعتباریابی پرسشنامه**

پایان نامه برای دریافت درجه دکتری تخصصی PhD
در پرستاری

نگارنده:

محبوبه خواجه

اساتید راهنما

دکتر ناهید دهقان نیری

دکتر اکرم السادات سادات حسینی

سال ۱۳۹۶

چکیده فارسی

تبیین مفهوم مراقبت خانواده محور از کودکان بستری در بیمارستان:

طراحی و اعتباریابی پرسشنامه

مقدمه و هدف: با مطرح شدن اثرات ناخوشایند بستری در بیمارستان بر کودک و خانواده، مساله‌ی مراقبت خانواده محور در مراقبت از کودکان، مورد توجه قرار گرفته است. مراقبت خانواده محور از کودکان، با رویکردهای مختلف، در مطالعات متعددی مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته است؛ با این حال، به دلیل وجود برخی محدودیت‌ها، مفهوم مذکور در بافت و زمینه‌ی کشور ایران از وضوح چندانی برخوردار نیست. به علاوه به دلیل عدم وجود ابزاری بومی که قابلیت اندازه‌گیری این مفهوم را فراهم نماید، مراقبت خانواده محور از کودکان بستری در بیمارستان در ایران مورد ارزیابی قرار نگرفته است. بر این اساس پژوهش حاضر با هدف تبیین مفهوم مراقبت خانواده محور از کودکان بستری در بیمارستان، تدوین و اعتباریابی پرسشنامه‌ی آن طراحی و اجرا شد.

روش کار: پژوهش حاضر، یک مطالعه‌ی ترکیبی متوالی اکتشافی است که از دو بخش کیفی و کمی تشکیل شده است. در بخش کیفی پژوهش به تبیین مفهوم مراقبت خانواده محور از کودکان بستری در بیمارستان بر اساس الگوی تحلیل مفهوم هیبرید در سه مرحله‌ی مرور متون (جستجوی هدفمند متون موجود مرتبط با مفهوم)، کار در عرصه (مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختارمند و مشاهده) و تحلیل نهایی (یکپارچه سازی نتایج مراحل مرور متون و کار در عرصه) پرداخته شد.

تحلیل یافته‌های کیفی مراحل مرور متون و کار در عرصه به روش تحلیل محتوا با رویکرد قراردادی صورت گرفت. پس از آن، پژوهش وارد مرحله‌ی کمی (پژوهش روش‌شناسی) شد و پژوهشگران با استفاده از نتایج بخش کیفی، اقدام به تدوین گویه برای ساخت پرسشنامه نمودند. پس از آن ویژگی‌های اعتباریابی پرسشنامه شامل بررسی روایی (صوری، محتوا، سازه) و پایایی (همسانی درونی، ثبات و تکرارپذیری) مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش: در بخش اول پژوهش مشخص شد که مراقبت خانواده محور از کودکان بستری در بیمارستان، مراقبتی چند بعدی می‌باشد که حمایت همه جانبه از خانواده، مشارکت تمام عیار پرسنل، خانواده و کودک بیمار، برقراری تعامل موثر و رفتار محترمانه با خانواده، تبادل اطلاعات دوطرفه بین خانواده و پرسنل و آرایه‌ی مراقبت‌های اختصاصی به هر خانواده مطابق با نیازهای خاص ایشان را شامل می‌شود و در بستر عوامل انسانی و سازمانی مختلف روی می‌دهد و می‌تواند منجر به ایجاد آرامش روان‌شناختی کودک و خانواده، افزایش حس رضایت‌مندی، آرایه مراقبتی ایده‌آل و ارتقای کیفیت مراقبت‌ها گردد؛ به علاوه ممکن است پیامدهای متناقضی نیز در پی داشته باشد که از آن جمله می‌توان به افزایش تنش و در برخی موارد

نارضایتی خانواده و پرسنل اشاره نمود. در بخش دوم مطالعه، بر اساس طبقات و زیرطبقات سازنده مفهوم مراقبت خانواده محور از کودکان بستری در بیمارستان استخری از گویه‌ها تشکیل شد که پس از طی فرایند اعتباریابی، پرسشنامه‌ای با ۴۰ گویه در پنج بعد تبادل اطلاعات بین خانواده و پرسنل، اراییه‌ی مراقبت‌های اختصاصی، حمایت از خانواده، مشارکت پرسنل و خانواده و تعامل با خانواده حاصل شد. این ابعاد به عنوان عوامل حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی بودند که در مجموع ۴۹/۰۷ درصد از واریانس کل را تبیین نمودند. ضریب آلفای کرونباخ برای این پنج عامل به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۸۳، ۰/۸۳، ۰/۷۸ و ۰/۷۰ و در مجموع ۰/۹۲ و ضریب همبستگی درون‌طبقه‌ای پرسشنامه در آزمون و باز آزمون کل مقیاس ۰/۸۸ بود.

نتیجه‌گیری: این پژوهش، پرسشنامه‌ای برای بررسی سطح مراقبت خانواده محور از کودکان بستری در بیمارستان فراهم نمود که بر اساس فرهنگ حاکم بر جامعه ایرانی طراحی شد و می‌توان از آن در جهت مقاصد آموزشی، پژوهشی و مدیریتی و به ویژه برای برنامه‌ریزی در جهت ارتقای کیفیت مراقبت از کودکان بستری در بیمارستان استفاده نمود.

کلمات کلیدی: تحلیل مفهوم؛ مراقبت خانواده محور؛ پرستاری کودکان؛ اعتباریابی ابزار

Abstract

Title: Concept Analysis of Family Centered Care of Hospitalized Children: Development and Validation of Questionnaire

Background and objective: Considering the unpleasant effects of hospitalization on child and family, family centered care has been considered in pediatric care. Family centered care of children, has been studied in several studies with different approaches; but due to some limitations, this concept is not very clear in the context of Iran. In addition, due to the lack of a native tool that can measure this concept, family centered care of hospitalized children has not been evaluated in Iran. Thus this study was conducted with the aim of analysis the family centered care of hospitalized children concept and development and validation of its questionnaire.

Methods: This study was a mixed method study that conducted in two qualitative and quantitative phases. In qualitative phase concept analysis conducted with use of hybrid model in three phases: a systematic literature review in theoretical phase, semi-structured interviews and observations in field work phase, and combination of the result of two previous phases in final phase. By conventional qualitative content analysis of the qualitative data, research entered in quantitative stage that was a methodological research. An item pool was generated by using the data of the concept analysis and then the psychometric properties, validity (face, content and construct) and reliability (internal consistency and stability) were evaluated.

Results: Based on the first phase Family centered care of hospitalized children is multidimensional concept that contain overall family support, family and professional participation, family and professional relationship based on dignity, mutual information sharing with families and individualized care of each family as its needs. Such care occurs in the context of different human and organizational factors and can lead to psychological comfort of the child and family, increase sense of satisfaction, provide ideal care and improve the quality of care; In addition, there may be contradictory consequences, such as increasing tension and in some cases, family and staff dissatisfaction. In the second phase, the pool of items was generated based on concept categories and subcategories and after assessing psychometric properties, final questionnaire with 40 items was obtained. Exploratory factor analysis revealed the five factors including information sharing with family, individualized care of family, family support, family and professional participation and interaction with family which explained 49.071% of the total variance. The cronbach's alpha for the mentioned subscales and total scale was 0.885, 0.836, 0.832, 0.783, 0.701 and 0.920, respectively. Interclass correlation coefficient between the test and retest was 0.88.

Conclusion: In this study, a new questionnaire was introduced for family centered care of hospitalized children base on Iranian culture could be used for educational, research and managial aims in order to planing for improving the quality of care of hospitalized children.

Keywords: Concept Analysis, Family Centered Care, Pediatric Nursing, Validation of Questionnaire